

CZU 342.7-053.2:343.62

DOI <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2023.1.14>

PROTECȚIA COPILULUI ȘI PREVENIREA VIOLENȚEI ASUPRA LUI. ROLUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE

Sofiana TOCARI

Doctorandă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Chișinău, Republica Moldova

e-mail: tocarisofiana@mail.ru

<https://orcid.org/0009-0000-1399-8429>

Sistemele naționale de protecție a copilului sunt constituite pentru a proteja copiii împotriva violenței. Ele trebuie să fie ghidate de politicile de protecție a copilului, la fel să dispună de mecanisme de raportare pentru a sprijini schimbul de bune practici în combaterea violenței împotriva copiilor. Să vină cu propuneri legislative de combatere a violenței împotriva copilului cât și protejarea acestuia. La fel un rol important îl are și societatea, fiind educată să acționeze în scopul promovării și protejării drepturilor copiilor în vârstă de până la 18 ani, să susțină și să încurajeze respectarea și promovarea drepturilor copiilor. Nu mai puțin important este și dezvoltarea prin consolidarea cât mai eficientă a sistemelor integrate de protecție a copilului, care va încuraja toate autoritățile și serviciile relevante pentru o colaborare mai bună, într-un sistem în care copilul este plasat în centrul preocupărilor. Drepturile copiilor aflați în conflict cu legea în calitate de delicvenți, victime sau martori ai infracțiunilor nu sunt pe deplin realizate, iar eforturile pentru reintegrarea lor într-un mediu normal necesită încă multă muncă.

Cuvinte-cheie: protecție, violență, familie, copil, adolescent.

CHILD PROTECTION AND PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST THEM. THE ROLE OF INTERNATIONAL AND NATIONAL ORGANIZATIONS

National child protection systems are established to protect children against violence. They must be guided by child protection policies, as well as have reporting mechanisms to support the exchange of good practices in combating violence against children. To come up with legislative proposals to combat violence against children and to protect them. Society also has an important role, being educated to act in the promotion and protection of the rights of children under the age of 18, to support and encourage the respect and promotion of children's rights. No less important is the development by strengthening the integrated child protection systems as effectively as possible, which will encourage all the relevant authorities and services for a better collaboration, in a system where the child is placed at the center of concerns. The rights of children in conflict with the law as perpetrators, victims or witnesses of crimes are not fully realized, and efforts to reintegrate them into a normal environment still require a lot of work.

Keywords: protection, violence, family, child, adolescent.

PROTECTION DE L'ENFANT ET PRÉVENTION DE LA VIOLENCE À SON ENCONTRE. LE RÔLE DES ORGANISATIONS INTERNATIONALES ET NATIONALES

Des systèmes nationaux de protection de l'enfance sont mis en place pour protéger les enfants contre la violence. Ils doivent être guidés par des politiques de protection de l'enfance et disposer de mécanismes de signalement pour soutenir l'échange de bonnes pratiques dans la lutte contre la violence à l'égard des enfants. Faire des propositions législatives pour combattre la violence contre les enfants et les protéger. La société a également un rôle important à jouer, celle d'être éduquée pour agir dans la promotion et la protection des droits des enfants de moins de 18 ans, de soutenir et d'encourager le

respect et la promotion des droits de l'enfant. Non moins important est le développement en renforçant le plus efficacement possible les systèmes intégrés de protection de l'enfance, ce qui incitera toutes les autorités et services concernés à une meilleure collaboration, dans un système où l'enfant est placé au centre des préoccupations. Les droits des enfants en conflit avec la loi en tant qu'auteurs, victimes ou témoins de crimes ne sont pas pleinement réalisés et les efforts pour les réintégrer dans un environnement normal nécessitent encore beaucoup de travail.

Mots-clés: protection, violence, famille, enfant, adolescent.

ЗАЩИТА РЕБЕНКА И ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ НАСИЛИЯ ПО ОТНОШЕНИЮ К НЕМУ. РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ И НАЦИОНАЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Национальные системы защиты детей создаются для защиты детей от насилия. Они должны руководствоваться политикой защиты детей, а также иметь механизмы отчетности для поддержки обмена передовым опытом в борьбе с насилием в отношении детей. Выступить с законодательными предложениями по борьбе с насилием в отношении детей и их защите. Общество также играет важную роль, будучи обученным действовать в области поощрения и защиты прав детей в возрасте до 18 лет, поддерживать и поощрять уважение и поощрение прав детей. Не менее важным является развитие путем максимально эффективного укрепления интегрированных систем защиты детей, что будет стимулировать все соответствующие органы и службы к лучшему сотрудничеству в системе, в которой ребенок находится в центре внимания. Права детей, находящихся в конфликте с законом, как виновных, потерпевших или свидетелей преступлений реализуются не в полной мере, а усилия по их реинтеграции в нормальную среду еще требуют большой работы.

Ключевые слова: защита, насилие, семья, ребенок, подросток.

Intrducere

Cele mai vulnerabile categorii de copii care pot fi exploatați prin muncă [1] sunt: copiii străzii, copiii comunităților de romi, copiii din mediul rural, copiii victime ale traficului de persoane.

Cele mai grave forme de exploatare prin muncă sunt: munca în stradă, cerșetoria, prostituția, munca în construcții, munca în medii toxice (turnătorii), servitudinea, îngrijirea fraților mai mici, munca forțată.

Condițiile care favorizează exploatarea prin muncă sunt: existența unei piețe a muncii la negru, prezența unui handicap/dizabilități, proveniența din familii aflate în dificultate (consum de alcool, droguri, abuz asupra copilului, violență domestică, nivel de educație scăzut, șomaj), sărăcia, lipsa de informare, educație și sensibilizare a opiniei publice, a familiilor, comunității și chiar a copiilor.

Consecințele exploatării sunt grave pentru copii și pentru societatea din care fac parte.

Un copil care muncește din greu, este lipsit de multe bucurii, precum și de posibilitățile de învățare, de instruire. Mai mult decât atât acestui copil îi este furată copilăria. Copilul supus la munci care depășesc puterile lui se confruntă cu următoarele aspecte:

- nu crește, nu se dezvoltă cum trebuie, așa cum este normal;
- este mai scund și mai slab decât ceilalți copii de vârsta lui, are probleme de nutriție; ca adult va rămâne cu acest deficit de creștere și nutriție, marcat fiind pe toată viața;
- epuizarea și malnutriția afectează grav viața copilului supus unei munci care se desfășoară în condiții greu de suportat;
- supunerea copilului la munci care implică forța fizică: descărcarea, încărcarea, purtarea de greutăți și alte munci afectează dezvoltarea scheletului în perioada de creștere;
- copilul care muncește în medii toxice contactează cu ușurință boli respiratorii;
- obligarea copilului de a munci mult ocu-

pă timpul acestuia, astfel, el nemaiputând acorda atenția și timpul convenit educației sale;

- copilul obligat să muncească din greu este nemulțumit, simte puternic lipsa sprijinului afectiv al familiei care ar trebui să-l ocrotească;

- are un bagaj de cunoștințe mult mai redus decât copiii de vârsta sa, ceea ce determină autoizolarea, autoexcluderea și, în final, afectează capacitatea sa de inserție socio-profesională.

Cercetătorul englez Pecora și colaboratorii [2, 93], propun conceptualizarea abuzului comis împotriva copilului la trei nivele: societal, instituțional și familial.

Abuzul societal se referă la ”suma acțiunilor, atitudinilor și valorilor societății care împiedică buna dezvoltare a copilului”. După citatul respectivă, înțelegerea caracterului societal al abuzului se referă la:

1. existența inegalității educaționale sau de formare profesională între diferitele categorii de familii și copiii acestora;

2. marginalizarea unor familii și împingerea lor treptată spre o zonă de risc din ce în ce mai mare;

3. gradul crescut de violență în societate, care favorizează climatul de abuz chiar și asupra copiilor;

4. neinterzicerea prin lege a unor forme de pedeapsă corporală oferă un context societal în care violența asupra copiilor este posibilă;

5. inegalitățile de șanse între copiii din mediul urban și cei din mediul rural.

Materiale utilizate și metode aplicate. La elaborarea prezentului articol au fost studiate și utilizate cadrul normative, juridico-normativ, comparativ-istoric, regional și național care asigură protecția juridică a persoanelor minore de abuz în familie. Au fost folosite metodele: istorică, comparativă, logică, a analizei și sintezei, sistemică.

Rezultate obținute și discuții

Abuzul instituțional “Orice acțiune comisă

în cadrul ori de către o instituție sau orice lipsă de acțiune care provoacă o suferință fizică sau psihologică inutilă și/sau care afectează evoluția ulterioară a copilului.

1. în unele școli, autoritatea operează cu modalități discriminatorii sau de nerespectare a drepturilor copiilor și ale omului, în general;

2. cei care abandonează școala sunt în general copiii familiilor sărace și cei care aparțin minorităților defavorizate;

3. aceasta denotă o neglijare a lor din partea instituțiilor școlare și a cadrelor didactice;

4. aceeași categorie de copii ajunge cel mai des în instituțiile de ocrotire unde se pare că nici aici, nu sunt scutiți de abuzuri din partea unor persoane care le sporesc suferințele [4, 186], de aceasta dată prin abuzul comis chiar în numele instituției.

Abuzul familial este comis de membrii familiei copilului. Desemnarea unui anumit comportament din cadrul familial ca fiind abuz sau neglijare depinde de o serie de factori sociali și culturali.

În Republica Moldova, bătaia sau palma dată unui copil sunt considerate pedepse acceptabile. Chiar dacă aceste pedepse se repetă uneori zilnic, părinții nu vor fi trași la răspundere. În Suedia sau Olanda, astfel de pedepse sunt ilegale și dacă se dovedește că un părinte le aplică frecvent, el poate fi judecat și condamnat pentru abuz împotriva propriului copil. Organizația Mondială a Sănătății face următoarea clasificare și propune următoarele definiții:

Abuzul fizic asupra copilului reprezintă acțiunea sau lipsa de acțiune (singulară sau repetată) din partea unui părinte sau a unei persoane aflată în poziție de răspundere, putere sau încredere care are drept consecință o vătămare fizică actuală sau potențială. Abuzul fizic presupune supunerea copilului la: lovire, răni-re, legare, așezare în genunchi (umilire), otrăvire, intoxicare sau arderi produse intenționat.

Abuzul emoțional reprezintă eșecul adultului de care copilul este foarte legat de a oferi un mediu de dezvoltare corespunzător sau acte comportamentale care pot dăuna dezvoltării fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale.

În cadrul acestui tip de abuz pot fi menționate: restricții de deplasare, discriminare, ridiculizare sau alte forme de tratament ostil și de respingere.

Abuzul sexual este implicarea unui copil într-o activitate sexuală pe care el nu o înțelege, pentru care nu are capacitatea de a-și da încuviințarea informată, pentru care nu este pregătit din punct de vedere al dezvoltării sau care încalcă legile sau tabuurile sociale.

Neglijarea presupune privarea minorului de satisfacerea nevoilor sale biologice, emoționale și de dezvoltare psihică armonioasă. Literatura de specialitate recunoaște mai multe tipuri de neglijare a copiilor:

a. Neglijarea fizică se referă la privarea de alimentație, de îmbrăcăminte, de medicamente sau de domiciliu. Uneori neglijarea fizică poate avea urmări mult mai grave decât abuzul fizic;

b. Neglijarea educațională implică tot ceea ce ține de frecventarea unei forme de învățământ, prin obligarea copilului la alte activități decât cele școlare sau la vagabondaj;

c. Neglijarea emoțională presupune ignorarea evenimentelor importante din viața copilului, omiterea încurajărilor așteptate de copil, modalitatea neadecvată de răspuns la nevoile sale emoționale. De cele mai multe ori părinții încearcă să substituie relația afectivă prin satisfacerea tuturor nevoilor materiale în mod excesiv, Neglijarea emoțională este foarte greu de depistat de aceea ea persistă un timp destul de mare și provoacă mari daune dezvoltării emoționale și chiar fizice a copilului.

Totodată, copilul este protejat prin lege împotriva altor forme de exploatare:

1. transferului ilicit și a nereturnării copilului;

2. încheierii adopțiilor, naționale ori internaționale, în alte scopuri decât interesul superior al copilului;

3. exploatarea sexuală și a violenței sexuale;

4. răpirii și traficării de copii în orice scop și sub orice formă;

5. implicării copiilor în conflicte armate;

6. dezvoltării forțate a talentelor copiilor în dauna dezvoltării lor armonioase, fizice și mentale;

7. exploatarea copilului în cadrul unor cercetări ori experimente științifice. Copilul de asemenea are dreptul la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale.

Această regulă enunțată are în vedere protecția copilului în orice calitate (victimă, făptuitor, martor), dar în interacțiune cu dreptul la informare, în funcție de gravitatea faptelor prezentate se realizează și gradarea restricțiilor, astfel:

- pentru infracțiuni sexuale este interzisă difuzarea oricărui indicii care ar putea duce la identificarea copilului victimă, autor sau martor;

- dacă este victima unor infracțiuni, altele decât cele privitoare la viața sexuală sau a fost supus unor abuzuri fizice ori psihice, difuzarea de imagini sau declarații este posibilă numai cu acordul scris al părinților, al persoanei în grija căreia se află copilul ori, după caz, al reprezentantului legal al copilului;

- în situația în care copilul a fost supus de către părinți ori reprezentanții legali la abuzuri fizice sau psihice, difuzarea de imagini ori declarații este posibilă numai cu acordul scris al unuia dintre părinți, cel care nu este autorul abuzului, al persoanei în grija căreia se află copilul sau, după caz, al unei autorități responsabile cu protecția copilului; „eliminarea, la solicitarea copilului, a oricărui elemente care

pot duce la identificarea lui. Difuzarea interviurilor sau declarațiilor este posibilă numai în baza consimțământului scris al copilului, al părinților sau, după caz, al altui reprezentant legal.

Participarea copilului în emisiuni audiovizuale este posibilă numai cu consimțământul scris al acestuia și al părinților sau, după caz, al altui reprezentant legal.

Copiii nu pot fi folosiți în emisiunile audiovizuale care reconstituie infracțiuni, abuzuri sau evenimente dramatice.

Sunt interzise, în cadrul emisiunilor audiovizuale destinate copiilor, fumatul și consumul băuturilor alcoolice, comportamentul violent, trivial, limbajul violent, vulgar ori licențios, aluziile sexuale, ridiculizarea defectelor fizice și a handicapurilor.

În intervalul orar 6,00-20,00 radiodifuzorii nu pot difuza anunțuri promoționale care includ scene de violență, sex, limbaj vulgar sau alte elemente ce pot afecta copiii. În intervalul orar 6,00-22,00 nu pot fi difuzate emisiuni care conțin:

- detalii sau metode de sinucidere ori de autotumulare;
- demonstrații sau detalii importante privind tehnici criminale;
- demonstrații sau detalii importante privind exorcismul, practici oculte, fenomene sau practici paranormale.

Producțiile și videoclipurile muzicale bazate pe violență fizică, psihică ori sexuală sau care folosesc un limbaj vulgar ori licențios pot fi difuzate doar cu respectarea criteriilor de clasificare și a restricțiilor orare de difuzare.

Este interzisă difuzarea producțiilor și a videoclipurilor muzicale care încurajează consumul de droguri sau care sugerează că drogurile ar constitui un mijloc de rezolvare a problemelor de viață. Publicitatea și teleshoppingul se supun cerințelor și criteriilor de protecție a copiilor.

În preambulul la Recomandarea nr. R (97) 19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la reprezentarea violentei în mijloacele electronice de comunicare în masa [3] se amintește că violența sub diversele ei forme face parte din realitatea cotidiană și că publicul are dreptul să fie informat cu privire la aceasta și să-și formeze astfel propria sa opinie.

Recomandarea Consiliului Europei stabilește că accentul trebuie pus pe responsabilitatea primară a profesioniștilor din mijloacele de comunicare în masă și pe importanța educației publicului.

Același document vorbește și despre prejudiciile care pot fi aduse evoluției fizice, psihice și morale a publicului, în special a tinerilor, cum ar fi creșterea insensibilității la suferință, a sentimentului de insecuritate și neîncredere.

Convenția cu privire la Drepturile Copilului este tratatul în domeniul drepturilor omului cu cea mai largă ratificare din istorie. Aceasta conține, în coroborare cu cele două protocoale opționale ale sale, un set complet de standarde juridice internaționale obligatorii în domeniul promovării și protecției drepturilor copiilor. Alături de alte standarde internaționale și regionale în domeniul drepturilor copilului, inclusiv cele adoptate de Consiliul Europei, aceste instrumente asigură o bază solidă exercitării drepturilor omului de către toți copiii fără niciun fel de discriminare, constituind în același timp o referință în promovarea și monitorizarea progreselor în concretizarea drepturilor copilului.

Pentru a consolida drepturile copilului și protejarea acestuia contra oricărei forme de violențe domestice, Uniunea Europeană s-a angajat, de mulți ani, în acțiuni multidimensionale ce cuprind, în special, următoarele elemente:

1. punerea în aplicare a Orientărilor Consiliului UE din 2003 privind copiii și conflictele armate;

2. discutarea drepturilor copilului în relația cu țările terțe, în special în cadrul dialogului politic;

3. finanțarea, în special prin intermediul “Inițiativei Europene pentru Democrație și Drepturile Omului (IEDDO)”, a proiectelor de promovare și protecție a drepturilor copiilor;

4. pe parcursul procesului de extindere, monitorizarea progreselor înregistrate în ceea ce privește promovarea drepturilor copilului și sprijinirea reformei protecției copilului în țările candidate și potențial candidate;

5. în cadrul Organizației Națiunilor Unite, Uniunea Europeană, alături de statele

latino-americane, propune și susține anual o rezoluție privind „drepturile copilului” și solicit periodic statelor să semneze, să ratifice și să pună în aplicare Convenția cu privire la Drepturile Copilului și protocoalele opționale ale acesteia;

6. sprijin pentru activitatea actorilor internaționali și regionali relevanți în domeniul drepturilor copilului, în special Secretarul General al ONU, Consiliul de Securitate al ONU, organismele tratatelor ONU, în special Comitetul pentru drepturile copilului, procedurile speciale și mecanismele ONU precum și sprijin pentru organizațiile corespunzătoare din cadrul ONU, în special UNICEF, OHCHR, OIM, OMS și UNFPA și mecanismele regionale, în special Consiliul Europei, OSCE, rețeaua europeană de Ombudsman pentru copii și organizațiile societății civile;

Vorbind la rândul său despre *mecanisme naționale de combatere a violenței în familie*, menționăm că pe 22 februarie 2018, Guvernul R. Moldova a adoptat Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023, care este o premieră pentru Moldova. Această strategie este în concordanță cu Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la I Istanbul

intrată în vigoare la 1 mai 2022) care prevede standarde pentru prevenirea violenței în bază de gen, protejarea victimelor violenței, și pedepsa agresorilor.

Printre obiectivele Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie (2018-2023) sunt:

1. Prevenirea violenței față de femei, copii și a violenței în familie prin cultivarea toleranței zero la violență. Combaterea stereotipurilor și prejudecăților care duc la violență împotriva femeilor și în familie. Informarea, sensibilizarea populației și încurajarea raportării cazurilor de violență;

2. Instruirea inițială și continuă a specialiștilor din domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie în baza unei viziuni comune la nivel de stat;

3. Consolidarea sistemului de învățământ pentru a asigura educarea noilor generații prin prisma valorilor egalității între femei și bărbați și a unei culturi de comunicare non-violente;

4. Consolidarea mecanismelor de protecție și asistență a victimelor violenței împotriva femeilor și copiilor în familie. Dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele violenței, inclusiv a violenței sexuale, conform standardelor internaționale;

5. Promovarea abilitării economice a femeilor și independența socio-economică;

6. Consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie

7. Investigarea și urmărirea în justiție a actelor de violență față de femei și violenței în familie.

8. Asigurarea politicilor integrate în cazurile de violență față de femei și violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor, și alte obiective specifice.

Adoptarea Strategiei este un pas important care arată angajamentul Guvernului în abordarea acestei grave încălcări a drepturilor omului – violența față de femei și copii. Ne bucurăm că Strategia a fost adoptată în urma nume-

roaselor consultări, inclusiv cu organizațiile societății civile și cu femeile supraviețuitoare ale violenței. În următorii ani așteptăm o implementare eficientă a Strategiei”, a spus Asya Varbanova, Reprezentanta interimară a UN Women.

De asemenea, una din atribuțiile Comisiei este sensibilizarea și conștientizarea femeilor și bărbaților, precum și a societății în întregime, asupra necesității eliminării tuturor formelor de discriminare pe bază de gen, inclusiv a violenței în familie, promovează modelele pozitive care ar reflecta rolul și locul femeii și bărbatului în societate, reieșind din valorile democratice.

Întru monitorizarea procesului de aplicare de către instanțele judecătorești a măsurilor de protecție, pentru victimele violenței în familie, mai ales femei și copii, cât și supravegherea executării măsurilor de protecție, la 25 aprilie 2016, prin Dispoziția IGP nr. 34/4-40d, conducătorilor Inspectoratelor de Poliție s-au trasat sarcini concrete în vederea eficientizării activităților la acest compartiment, precum și întreprinderea măsurilor comune, cu alți actorii, abilitați cu competențe în domeniu, în vederea înaintării demersurilor către instanța de judecată, privind obținerea ordonanței de protecție pentru victimele violenței în familie.

La rândul său, **Consiliul coordonator interministerial** în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie (în continuare — Consiliul coordonator) se creează în vederea asigurării coordonării acțiunilor dintre ministerele de resort, alte autorități administrative centrale cu competențe în domeniul vizat și colaborării în vederea realizării prevederilor Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie cu modificările și completările ulterioare.

Consiliul coordonator își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței

în familie cu modificările și completările ulterioare, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, legislația națională în domeniu, alte acte normative în vigoare și cu prezentul Regulament.

Consiliul coordonator este compus din reprezentanți ai structurilor guvernamentale, nonguvernamentale și internaționale.

Autoritățile administrației publice centrale cu competențe de prevenire și combatere a violenței în familie (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Justiției) desemnează reprezentanți în Consiliul coordonator prin ordinul ministrului/conducătorului. Persoana desemnată trebuie să dețină funcția de șef/șef adjunct al diviziunii cu competențe de elaborare a politicilor, coordonare în implementare a politicilor în domeniul vizat.

Organizațiile societății civile, mediile academice și mass-media, active în domeniu, desemnează câte un reprezentant, care va fi inclus în componența Consiliului coordonator prin decizia acestuia pe termen de doi ani. La ședințele Consiliului coordonator sunt invitați să participe și reprezentanții organizațiilor internaționale cu vot consultativ în calitate de parteneri de dezvoltare.

Reprezentanții Consiliului Superior al Magistraturii și Procuraturii Generale vor participa la ședințele Consiliului coordonator interministerial, în vederea asigurării colaborării eficiente a Consiliului coordonator cu autoritățile pe care le reprezintă.

Consiliul coordonator are următoarele obiective de bază:

- a) promovarea abordării complexe a aspectelor de prevenire și combatere a fenomenului violenței în familie în politicile și planurile naționale și sectoriale;
- b) coordonarea activităților autorităților abilitate cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie;

c) examinarea/expertizarea cadrului normativ cu privire la dezvoltarea infrastructurii serviciilor adresate subiecților violenței în familie;

d) examinarea problemelor/lacunelor legislative ce vizează mecanismele de implementare a cadrului normativ din domeniu;

e) identificarea necesităților pentru efectuarea studiilor, inclusiv în domeniul violenței în familie;

f) coordonarea metodologică a organizării și desfășurării Campaniilor tematice în domeniul prevenirii / informării și formării culturii non-violente a populației.

Consiliul coordonator în activitatea sa îndeplinește următoarele atribuții:

a) coordonarea activităților structurilor statale în acest domeniu, monitorizează respectarea principiului de asigurare a intereselor superioare a victimelor violenței în familie, ținând cont de standardele internaționale în domeniu;

b) monitorizarea procesului de armonizare a cadrului legal național la prevederile cadrului legal internațional în vederea asigurării prevenirii și combaterii violenței în familie;

c) examinarea rapoartelor și recomandărilor experților naționali și internaționali în vederea eficientizării aplicării politicilor și programelor specifice de prevenire și combatere a violenței în familie;

d) examinarea rapoartelor sectoriale privind gradul de aplicare a legislației și activităților realizate în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului;

e) informarea opiniei publice despre evoluția situației privind prevenirea și combaterea violenței în familie;

h) facilitarea procesului schimbului de experiență și informații în cadrul ședințelor, privind activitățile desfășurate de către autorități/instituții/organizații cu competențe în domeniu;

i) prezentarea informației anuale despre

activitatea Consiliului către Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați.

În componența Consiliului coordonator intră președintele, vicepreședintele, secretariatul executiv și membrii acestuia. Funcția de Președinte este exercitată de șeful Direcției politice de asigurare a egalității de gen și prevenirea violenței. Funcția de Vicepreședinte este exercitată de șeful

Direcției protecție a familiei și drepturilor copilului.

Președintele Consiliului coordonator exercită următoarele atribuții:

a) asigură realizarea sarcinilor atribuite;

b) convoacă și prezidează ședințele Consiliului coordonator;

c) prezintă informațiile anuale despre activitatea Consiliului coordonator în cadrul ședințelor

Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați;

d) reprezintă Consiliului coordonator în relațiile cu autoritățile administrației publice centrale și locale;

e) stabilește ordinea de zi a ședințelor Consiliului coordonator.

Vice-președintele Consiliului coordonator exercită următoarele atribuții:

a) în lipsa președintelui, asigură realizarea sarcinilor atribuite acestuia;

b) coordonează activitatea secretariatului permanent al Consiliului coordonator;

c) asigură transparența activității Consiliului coordonator;

d) desfășoară alte activități ce țin de funcționalitatea acestuia.

Membrii Consiliului coordonator au următoarele atribuții:

a) pregătesc pentru examinare materialele solicitate de secretariatul Consiliului coordonator;

b) contribuie la executarea deciziilor luate de Consiliul coordonator;

c) propun subiecte pentru ordinea de zi a ședințelor;

d) participă la monitorizarea și evaluarea situației în domeniul vizat;

e) fiecare membru informează instituția/rețeaua socială pe care o reprezintă despre activitatea Consiliului coordonator;

h) participă la îndeplinirea atribuțiilor acestuia, inclusiv la alcătuirea și diseminarea documentației de informare, precum și la elaborarea rapoartelor de activitate.

Ședințele Consiliului coordonator se convoacă trimestrial. Membrii Consiliului coordonator Sînt anunțați despre data convocării ședințelor ordinare cu cel puțin IO zile înainte. În caz de necesitate, la inițiativa președintelui Consiliului coordonator, se convoacă ședințe extraordinare. Se stabilește că, în caz de eliberare a membrilor Consiliului coordonator din funcțiile deținute, atribuțiile lor în cadrul Consiliului coordonator vor fi exercitate de persoanele nou desemnate în aceste funcții.

Totodată, **competența Ministerului Afacerilor Interne în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie** pentru a spori încrederea VVF în organele de drept și poliție este important ca fiecare caz de violență raportat să fie tratat cu seriozitate, respect și demnitate. În același timp frecvența raportării cazurilor de violență determină o atitudine serioasă din partea autorităților. Cercetările din domeniu au confirmat că VF sporește în intensitate și frecvență dacă nu se intervine adecvat.

Astfel, răspunsul imediat al poliției la cazurile de violență în familie reprezintă calea cea mai bună de protecție a victimelor, previne escaladarea violenței, reduce rata omorurilor în familie și cauzării leziunilor corporale grave și chiar poate contribui la păstrarea familiei în unele cazuri.

În august 2012 MAI a emis Ordinul privind aprobarea Instrucțiunii metodice privind intervenția organelor afacerilor interne în pre-

venirea și combaterea cazurilor de violență în familie. Conform unui oficial din IGP, „această Instrucțiune este un instrument aplicabil pentru polițiști, ei știu ce pași concreți trebuie să întreprindă începând de la sesizarea organului de urmărire penală și terminând cu supravegherea OP, sancționarea pentru încălcarea OP cât și lucru în EMD, aceste

Instrucțiuni au contribuit la îmbunătățirea sistemului de prevenire și combatere”.

Un asistent social din centru de plasament a indicat că „în ultimii 2 ani se atestă o creștere a profesionalismului din partea polițiștilor, ei au acumulat mai multă experiență în domeniu, ceea ce le permite să adopte o atitudine mai corectă față de VVF și răspund prompt/iau măsuri corespunzătoare”. Un al asistent social de la alt centru de plasament a menționat că „în premieră un polițist a referit un caz a unei fete tinere, VVF, deci există și oameni în uniformă care le ajută, a reacționat la durerea ei, a sunat, ne-a întrebat care e acum situația ei la noi, își făcea griji, se interesa cum se simte la noi, zicea că fata e încă tânără și că-i pare rău că nu s-a adresat mai devreme”, iar un director al Centrului maternal a subliniat: „sunt polițiștii de sector foarte receptivi, este o plăcere să cooperezi cu ei”. Un avocat a menționat că „de câteva ori am fost mirată în sensul plăcut a cuvântului, când polițistul chiar i-a recomandat victimei să solicite ordonanța de protecție, chiar i-a recomandat să întreprindă careva măsuri”. Un consultant la linia telefonică specializată a menționat că „am avut cazuri când polițistul solicita ajutor la Telefonul de Încredere, întorcându-se unde ar putea referi cazul, VVF stătea la polițist în birou, el nu știa unde s-o cazeze, etc., este bine că și polițiștii solicită suport informațional”. Dorința polițiștilor de a coopera eficient cu un centru de plasament a fost menționată și de un asistent social: „atunci când agresorii apelau la poliție căutând soțiile și copii lor pe care noi le-am adăpostit, polițiștii le dădeau adresa și noi ne trezeam cu

agresorii la ușă. După câteva ședințe în care i-am avertizat, polițiștii au încetat să ofere abuzatorilor adresa centrului de plasament, fapt ce ne-a bucurat foarte mult”.

Așa cum a fost menționat mai sus, mai mulți polițiști sunt nemulțumiți de faptul că VVF inițial depun cererile, iar apoi le retrag. Un polițist intervievat a explicat cauza retragerii cererii de către victimă prin frica și sentimentul de vinovăție pe care îl trăiește: „s-a întâmplat că a sunat chiar noaptea la poliție, ne ducem atunci, documentăm, a doua zi vine victimă scrie cerere de împăcare, în majoritatea cazurilor se răzgândesc, din cauza fricii... dar victimă de multe ori tot începe prima scandalul, el [agresorul] vine de la lucru da acasă nu e nimic pregătit...pe dânsa o mustră conștiința că a fost din cauza ei și de asta dorește să se împace”.

Un alt polițist intervievat la fel invocă sentimentul vinei VVF drept motiv al ne dorinței de a depune cerere la poliție: „De ce unele din victime nu vor să scrie cerere? Unele din victime, singure sunt vinovate, copii nu-s îngrijiți, copii nespălați, bărbatul nehrănit... iată vine femeia se plânge, ne ducem la dânsul, el zice uitați-vă cum ea are grijă de casă și pe urmă mai ziceți ceva...femeia este de vină în conflicte, îl provoacă pe bărbat, așa e în majoritatea cazurilor...”. Mai mult, unii specialiști intervievați au motivat inacțiunea polițistului în emiterea OP, drept atitudine personală negativă a acestuia față de scoaterea agresorului din casă, fiind loiali față de agresorii familiari: „De ce noi trebuie să pornim de la interesele și drepturile agresorilor? Polițiștii întotdeauna invocă drepturile agresorilor, eu nu am dreptul să intru în casă...eu nu am drepturi.. agresorul are drepturi ș.a.m.d, dar atunci când victima vine și îi spune ca iaca m-a bătut și m-o alungat aici nu se încalcă drepturile victimei? Ce-i cu atitudinea asta față de agresori care nu au unde să plece.. nu cunoaștem cazuri când agresorul a stat afară și a înghețat, totodată cunoaștem

multe cazuri când VVF sunt alungate din casă, pe timp de iarnă, și copiii dezbrăcați, desculți fug noaptea prin sat. Polițiștii trebuie să fie mai sensibili față de situația victimei”.

Astfel, deși poliția a făcut unele eforturi laudabile de a pune în aplicare Legea nr.45, aceștia încă duc lipsă de înțelegere a specificului stării psiho-emoționale a VVF, respectiv ei uneori au o atitudine ostilă față de acestea, considerându-le vinovate de situația creată în familie.

În continuare, se atestă în practică situații când polițiștii încalcă etică profesională. Se simt necesitatea instruirii polițiștilor, nu numai privind aplicarea Legii, dar și familiarizarea cu drepturile omului, în special a victimelor. Mai mulți specialiști au indicat că VVF apelează de mai multe ori la poliție, înainte de a ajunge la centre de plasament/ONG, dar aceste adresări la poliție nu întotdeauna se înregistrează oficial. În cadrul prezentului studiu nici una din VVF care a beneficiat de SAP, nu știa despre necesitatea înregistrării cererii la poliție aflând despre asta deja de la avocații/ juriștii centrelor. Un avocat explică: „Plângerea trebuie să fie depusă în două exemplare și victima să aibă confirmare în scris că a depus-o. Deci plângerea se face în două exemplare — una rămâne la VVF și pe ea se pune ștampila organului de poliție, aceasta fiind dovada că s-a adresat la poliție. Totodată, există registre speciale unde se notează tot, fiecărei plângeri acordându-i-se un număr unic de intrare. Dacă este o plângere verbală, polițiștii sunt obligați să consemneze tot într-un proces verbal.

Dacă înregistrează, atunci apare și o responsabilitate mai mare - nu atât în fața persoanei care a depus plângerea, cât în fața șefului care verifică. Din păcate ei nu întotdeauna fac acest lucru”. O VVF a constatat că „am fost de vreo cinci ori la poliția de sector, dar niciodată cererea mea nu a fost înregistrată. Deja când am văzut că polițistul nu se implică, am apelat la Comisariatul de poliție din raion, și asta a

făcut ca cererea mea să fie înregistrată așa cum se cuvine” În acest fel, înregistrarea cererii dă o speranță că poliția va întreprinde măsurile corespunzătoare.

Unii specialiști au indicat că „de multe ori cazul nu se înregistrează ca violență în familie, dar ca familie scandalagioaică, iar VVF pierde încrederea în poliție, li se creează impresia că trebuie să rabde violența și înseamnă că tot ele sunt de vină.”

În acest sens, în scopul eficientizării activității de combatere a VF și de asigurare a protecției adecvate pentru VVF, colaboratorii organelor de drept trebuie să țină cont și să respecte cu strictețe prevederile Instrucțiunilor metodice privind intervenția organelor afacerilor interne în prevenirea și combaterea cazurilor de VF. Conform p. 109 a Instrucțiunilor, nerespectarea prevederilor Legii nr.45 de către angajații organelor afacerilor interne abilitați cu competențe în domeniu este o încălcare a disciplinei muncii și atrage răspundere disciplinară în conformitate cu legislația.

Respectiv, vorbind despre activitatea și rolul ONG-urilor care activează în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie la art.1 l, p (5) al Legii nr.45 indică „Victima are dreptul la asistență juridică primară și calificată gratuită conform legislației cu privire la asistența juridică garantată de stat. Totodată, VVF nu sunt specificate expres în Legea nr.198 că au dreptul la asistență juridică calificată, așa cum sunt indicați, de ex., copiii victime ale infracțiunilor sau bănuitul/învinuitul/ inculpatul în proces penal (printre care s-ar încadra și agresorii familiari). Asistența juridică garantată de stat (asistență juridică calificată) este acordată persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor, I totodată aceasta presupune un proces anevoios de colectare a dovezilor ceea ce complică accesul VVF la justiție.

În cadrul studiului o VVF a menționat că ”trebuie să fac mai multe drumuri din sat în

raion și invers, pentru a colecta tot pachetul de documente”²³³, confirmat de către un avocat din cadrul Organizației Non-Guvernamentale.

Un procuror a menționat că ”în toate cazurile pe care le-am avut în gestiune nu am avut nici un avocat din cadrul Oficiului teritorial de asistență juridică garantată de stat, deoarece nu sunt alocați bani pentru acordarea asistenței acestei categorii de beneficiari părții vătămate”, recomandarea fiind că statul trebuie să ofere VVF asistență juridică garantată de stat pentru a proteja drepturile acestei categorii vulnerabile. Totodată, un avocat care oferă asistență juridică garantată de stat în limitele jurisdicției oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat dar și în cadrul unui ONG, a declarat că „VVF pot beneficia de asistență juridică garantată de stat, atunci când ea are statutul de victimă, oferit de organul de urmărire penală, adică atunci când se pornește urmărirea penală, se deschide dosarul penal, ea capătă statut de victimă. Totodată victimele au nevoie de asistență și până la etapa de urmărire penală. Până în 2013, noi oferim această asistență de stat doar persoanelor care erau atrase la răspundere, de ex., agresorii familiari, dar începând cu anul acesta am început să oferim asistență juridică gratuită și pe cazuri civile, dar este necesar a prezenta un set de documente care certifică calitatea de beneficiari a VVF”.

Din cauza impedimentelor birocratice, asistența juridică garantată de stat este greu accesibilă. Cât privește asistența juridică garantată de stat o altă problemă este lipsa specialiștilor pregătiți în domeniu și salariizarea mică a avocaților. Astfel, un procuror a menționat că „nu prea avem avocați licențiați dornici de a se implica în soluționarea cazurilor de violență în familie, cauza fiind comportamentul atât a părților în proces, cât și durata îndelungată a astfel de proceduri judiciare și efort din partea avocaților care nu sunt remunerați la justa valoare, respectiv ei preferă

să presteze servicii juridice la alte categorii de beneficiari, sau calitatea acestor servicii lasă de dorit”.

Un alt procuror a indicat că “ar fi bine ca o astfel de asistență să fie acordată gratis și VVF, adică sesiunile să fie asistate gratuit de un avocat. Cu toate acestea, vreau să vă spun că atribuțiile apărătorului victimei sunt făcute de către un procuror sau de către un ofițer de urmărire penală”.

Un specialist intervievat a menționat că ”după ajutor la organizații apelează de obicei VVF care nu au posibilități financiare, ele întreabă cât costă serviciul, și atunci când li se spune că este gratuit, ele se bucură, și sunt motivate să-l tragă la răspundere pe agresor”. Printre alți factori descurajatori menționați de avocați erau „taxele de stat înalte, pe care VVF trebuie să le achite pentru partajul averii comune, și să mai achite instanței de judecată, aici chiar i se îngreșește accesul la justiție. O ieșire din situație ar putea fi scutirea totală sau parțială de plată a acestei categorii de persoane, mai ales că există probe că nu s-au făcut abuzuri.”

Avocații au menționat și un alt tip de problemă cum ar fi: „asistența VVF este dificilă atunci când trebuie să-i garantăm confidențialitatea în procesul de acumulare a probelor, chiar dacă au suferit de violență fizică, ele nu au extrasele expertizei medico-legale”.

Concluzii

În acest context, actualul studiu confirmă necesitatea documentării mai amănunțite a problemelor ce țin de accesul VVF la justiție, inclusiv a victimelor violenței psihologice, spirituale, morale etc., și o eventuală revizuire a actelor normative în vigoare cu referire la asistența garantată de stat, astfel ca VVF să poată beneficia eficient de dreptul la un remediu juridic echitabil.

Referințe bibliografice

1. Legea României nr. 272 din 2004 „Privind protecția și promovarea drepturilor copilului” Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 557 din 23 iunie 2004, unde în secțiunea V- art.99 se prevede Protecția copilului împotriva altor forme de exploatare
2. PECORA, Peter, WHITTAKER, James, MALUCCIOi, Anthony, *Te Child Welfare Challenge-Policy, Practice and research*, 1992;
3. Recomandarea nr. (97) 19 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la reprezentarea violenței în mijloacele electronice de comunicare în masă (adoptată de Comitetul de Miniștri la 30 octombrie 1997 în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor)
4. ROTH, M. *Gen și violență, în Gen, Societate, Cultură*, Ed.Magyari-Vincze, E. , Mîndruț, P., Editura Fundației Desire, Cluj-Napoca. 2015.